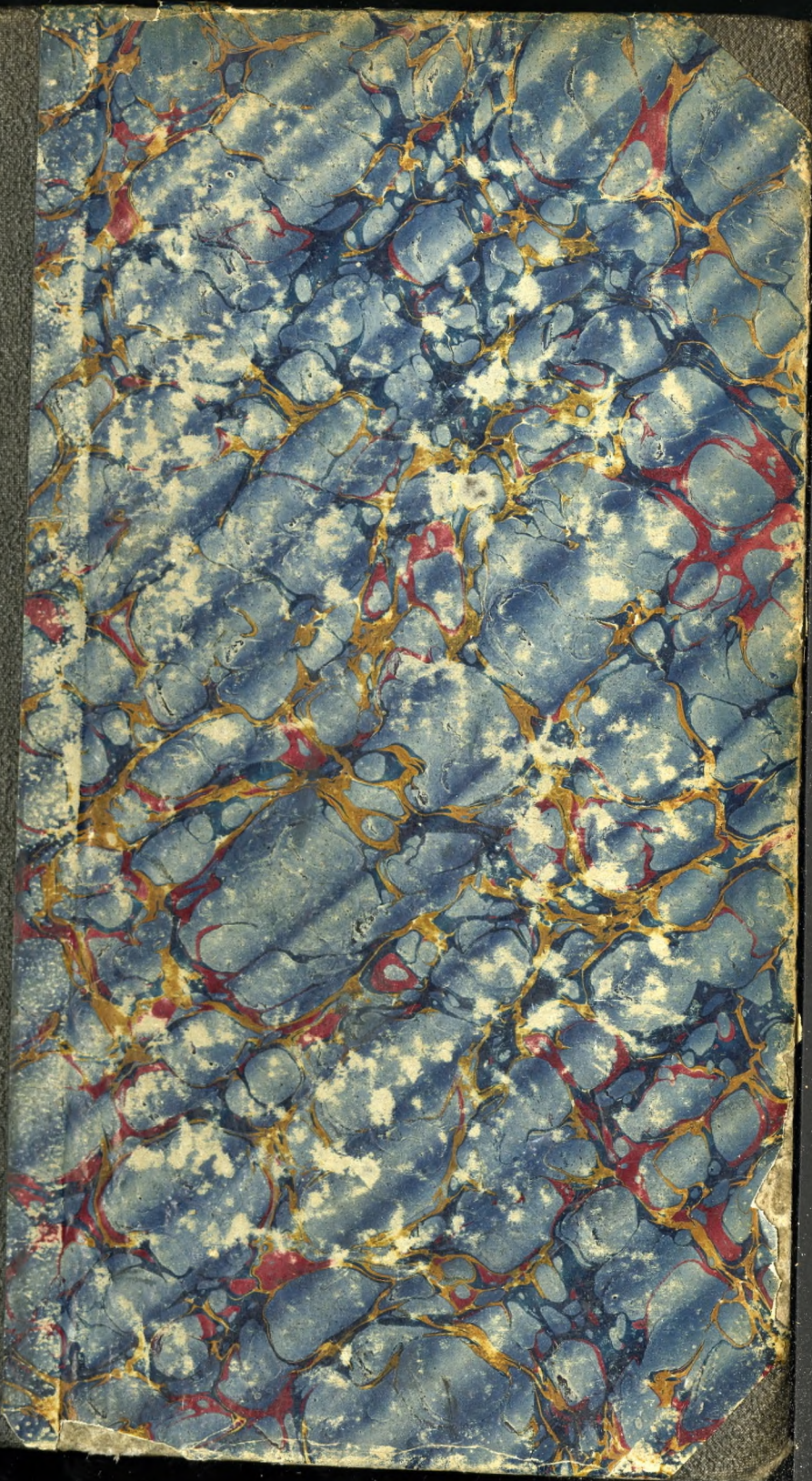

Politikai
röpiratok

2.

De nem dicsetek? s nem jutalmatx volna-e az illető for-
 vadváltság? az embert, ki a hársányi község pénztá-
 rának a haz látsárával elrablást, melyben pár ezer
 Ft. károsodott volt, följelentette volna; mely pénzt ugyan
 azon adós községnek még egy évvel kellett megfizetni.
 Hat az adó csempeárokot, kik az ország pénztárára
 melyek most minden állatra kint, a magyar módja sze-
 rint milliókat károsítják. szűkös-kíméletű ország-
 eladói elhalgattai? azon tévesztett fogalommal, hogy
 magyar magyarnak értevére nem lehet. Hát ott az orszá-
 g-újvobelen a dohányból mindnyájunké. azt éppen úgy
 felelős miniszter kezeli, mint felelős bűnös a latin pénztá-
 rai. — Ha az országos közpénztár megújítását azt
 mindnyájunknak kell helyettesíteni. Ki vállalja magának
 felelősségét a költségekért? hallgatni azért, hogy ne-
 hány vagy több dohány csempeárokra lepusztul
 téessen. Itt az a haz, melynek jövedele mindnyájunké.
 mindennél előbb való. Hát azt gondolni minden ügyekkel
 s minden más érdek felelősségével, mindnyájunknak
 egyenlő költőségünk.

Mind a mellékelt hogy ha tölem függ vala a jutalom
 igéret helyett én ezt a hibát is el tudtam; megvárja a
 haz, minden kényu és rendű állat, hogy a dohány csem-
 pést megújítására minden lehetőséggel felelősséget
 vállalkozunk. Ott hol károsít országok van helye, a ma-
 gyar jellemet a jutalom lebecsönylta. — A jutal-
 lom hibától azt kell gyűlölnünk, hogy a magyar
 országok körében, a Bach rendszer iskolájában ké-
 pzetl egyének is vannak.

2

19

**A CSURGÓI
VÁLASZTÓ KERÜLETHEZ.**

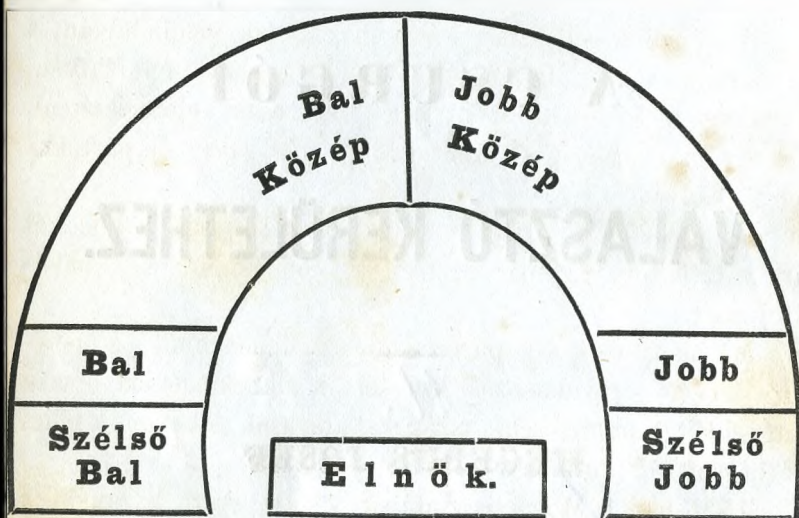
M.

HEGEDŰS JÓSEF

képviselő jelölt.

DEBALLAGI MÓR

**NAGY-KANIZSÁN,
NYOMATOTT FISCHEL F. NYOMDÁJÁBAN
1869.**

Tisztelt polgártársak!

A képviselő-választás iránti mozgalmak megindulván, s e t. kerület több választói által képviselő-jelöltül felhivatván, nézeteimet a következőkben van szerencsém előterjeszteni.

Az ország népe — mint eddig még soha — pártokra van szakadva.

Ez eredetét a lefolyt országgyűlésből veszi, hol is két párt vitatkozott egymással, t. i. a „jobboldali“ és „baloldali“ párt.

Mi adott okot ily pártszakadásra, elmondom — a menyire lehet — röviden azok kedvéért, a kiknek sem az ország történelmét tanulni, sem ujságokat olvasni alkalmuk nincs s nem volt.

1526-ban a Mohácsi csatában tönkre verte hazánkat a török; királyunk s az ország színe a harctéren maradt. Eleink épen úgy nem értettek egyet soha, mint nem értünk egyet ma. Polgárháboruk dulták a hazát, melyekből végre is az által menekült, hogy a 150 évig tartott török uralom után a magyar korona öröklését, mely már különben 1526. óta az austriai fejedelmi ház birtokában volt, ezen uralkodó ház fiágának adta által. Később pedig 1723-ban — a fejedelemnek figyerveke nem lévén, a korona-öröklés a leányágra is kiterjesztetett; ekkor jött létre a magyar nemzet és fejedelme között azon törvénybe is iktatott szerződés, mely „pragmatica sanctió“ név alatt ismeretes; s melyben az foglaltatik, hogy Magyarország az osztrák tartományokkal együtt s elválhatlanul birtoklandó. Tehát egyik osztja a -másik

nak sorsát, s bármelyik támadtassék meg ellenség által, a védelem közös. E viszonyból származott a közös hadügy.

Továbbá: mióta csak rendezett országok léteznek, a fejedelmek minden országban tartanak követeket az uralkodók udvarainál, kik által intézik s végzik el azon ügyeket, melyek az országok- s népeket egymás között érdeklik.

Ily követei természetesen a mi fejedelmünknek is vannak, s azon ügyek, melyeket ezen követek a külországi udvaroknál intéznek: „külügyek“-nek neveztetnek.

Ezen ügyekre 1848 előtt alig volt valami befolyásunk, Ennek pedig oka volt egyrészből, hogy ezen ügyek azóta fejlődtek ki s lettek állandókká, mióta Austriával egyesültünk; más részben és főleg az, hogy Austria népei alkotmányral nem bírtak, s önkényileg kormányoztattak, míg más oldalról nekünk alkotmányunk volt ugyan, de ezt a bécsi kormány figyelembe venni egyáltalában nem akarta.

Állapodjunk meg itt egy kissé.

Oly közönséges, oly mindennapi a használata ennek a szónak: alkotmány, s mégis igen sokan vannak, kik ennek értelmét nem tudják.

Alkotmánynak, magyar alkotmánynak neveztetik: magyar örvényeink, szabadságaink, jogaink, intézményeink, szokásainknak összesége, melyek nemzeti életünk közszelleméből nintegy úgy termettek elő; mint egy élő egészsze összekották magukat; időről időre folyvást nőttek, fejlődtek s fejlődnek a nemzet életével, s alkották és alkotják a nemzetet önálló nemzetté, állammá.

Ezen alkotmányban főhelyet, vagyis alapot képeznek azon törvények, melyek a legfőbb hatalom gyakorlásának módjáról és meddig terjedéséről szólnak, — melyek például azt rendelik, hogy törvényt a nemzet és királya együtt, egyrtelemmel hoznak, s a nemzet ezen önalkotta törvények szerint kormányoztatik, tehát kormányzata: önkormányzat.

1848-ig a törvényhozás alkotmányos jogát csak a nemesség gyakorolta, 1848 óta pedig országos képviselői által az összes nép.

Visszatérve már most a külügyekre és hadügyekre; az ujonczokat és hadi adót az országgyűlés szavazta ugyan meg, de mikor mindez beadatott, mi történt velük, arról a nemzetnek a bécsi kormány soha számot nem adott, — a külügyekbe pedig soha semmi beszólásunk nem volt.

Az 1848-ki törvények sem rendelkeznek e tekintetben részletesen és határozottan. Mert e törvények szerint a miniszteriumban „honvédelmi osztály“ van ugyan felállítva; — s egy miniszter ő Felsége személye mellé van ugyan rendelve, ki „mind azon viszonyokban, melyek a hazát az örökös tartományokkal közösen érdeklik, befolyván, azokban az országot felelősség mellett képviseli,“ de e törvények határozatlanok s bővebb kifejtésre vártak, melyek azonban ekkor be nem következtek.

Az 1848-ki törvények miatt kitört forradalom viszonyosságai eleven emlékezetben vannak még; a berohant illyrcsapatok féktelenségei e vidéket érték először.

Hazánk fegyveres ellenségei szabad tért csináltak, melyen őket békés ellenségeink válták fel, kik veszedelmesebbek lőnek amazoknál. — Alkotmányunk megsemmisített, s ebben elveszett minden, mit nemzeti életnek, törvénynek, jognak mondani lehet. Az önkény uralma állott be. Annyi katonát szedtek tőlünk, a mennyi tetszett, annyi adót vetettek ránk, a mennyi tetszett; náluk volt a hatalomszó, nekünk a feltétlen engedelmesség maradt. S hogy bennünket végleg megtörjenek, megemlékeztek egyik hatalmas elődüknek azon mondására: ugy el kell bennünket szegényíteni, hogy hét magyarnak legyen egy szüre. S hogy mégis nem így lett, nem ő rajtuk mullott.

Az isteni gondviselés ezt máskép akarta.

Két szerencsétlen háboru, az olasz és porosz, alkalmakat szolgáltatott urunk királyunknak ráösmerni a baj okaira, népei kétségbeejtő helyzetére s elégtelenségére. Atyai szívének saját ösztönét követve népeihez bizalommal fordult, s békülő jobbot nyújtott felénk.

A szenvedésekben kifáradt nemzet okosan felhasználta a kínálkozó kész alkalmat. Az egyesség létrejött; s a legközelebb lefolyt országgyűlés törvénykönyvének XII-ik cikkelyébe, mint ő Felsőge által is szentesített törvény beiktatott.

E törvény új szövetség a magyar és osztrák népek között. E törvény új alapegyezmény a fejedelem és magyar népe között. E törvény által a nemzet vissza van adva önmagának, sorsa saját kezébe letéve, alkotmánya visszaállítva, ősi szabadsága biztosítva, s nyerve oly jogok gyakorlata, melyek eddig csak ohajtásban éltek; nevezetesen, hogy saját felelős, független kormányval bír; befolyása van a külügyekben; számon kéri az adók hova lett fordítását, számon kéri a törvények miképp történt végrehajtását, a mi mindeddig még soha nem volt.

E törvényben van kiegyenlítve azon viszály, mely közel negyedszázad óta élt a bécsi kormány és az alkotmányos magyar haza között; ez nevezte és határozta meg azon ügyeket, melyek ő Felsőge két állama, t. i. a magyar állam és osztrák állam között közösek; s ez határozta meg azon módot, mely szerint ezen ügyeket kezelni, ezekben eljárni kell úgy, hogy se az egyik, se a másik államnak sérelme ne legyen.

Ily közös ügyek: a külügy és hadügy, melyeket külön ministerek vezetnek, t. i. egy közös külügyminiszter, és egy közös hadügyminiszter, — s mivel mind a kettőre pénz kell, van: közös pénzügy, melyet szinte egy közös pénzügyminiszter vezet — mind a három felelőség mellett. Felelősek pedig az ugyanezen törvényben felállított „delegatióknak.”

Delegáció: diák szó, s ennyit jelent: határozó képességgel bíró kiküldöttség.

A magyar országgyűlés a maga kebeléből választ 60 tagot, az osztrák ugyanennyit. Mindegyik kiküldöttség minden évben egyszer összejön, egyik évben Pesten, másikkban Bécsben. Tanácskozásait mind a kettő külön tartja saját elnök vezetése alatt.

Ezen kiküldöttségek elébe terjesztik már most a közös miniszterek az országok közös szükségei iránti javaslataikat, melyeket a küldöttségek vizsgálat alá vesznek, s határoznak belátásuk, meggyőződésük szerint. A mit egyik küldöttség határoz, az közöltetik a másikkal, s ha ez beleegyezett, a közösen elfogadott határozat királyi szentesítés alá terjesztetik. Ha azonban egyik a másik határozatát el nem fogadná s izenet-váltások után is megegyezni nem tudnának, akkor a két küldöttség összejön, de tanácskoznok nem szabad, hanem csak egyszerűen szavaznak „igen“ vagy „nem,“ — a többség szavazata dönt.

Hogy együtt nem tanácskoznak, ez azért van, mer egyik országgyűlés sem ismeri el a másikkal azon jogát hogy annak nyelve legyen a tanácskozó nyelv. Ez pedig igen bölcsen azért van így, mert különben vagy a magyar képviselő tartoznék megtanulni a német nyelvet, vagy a német képviselő a magyar nyelvet. S miután minden választó magyar polgár képviselőnek választható is: ha a delegáció nyelv német lenne, minden választó magyar polgárnak meg kellene tanulni a német nyelvet, s ez utoljára megsemmisítené a magyar nemzetiséget, a mit a magyar nemzet nem akarha. Viszont ha a tanácskozás nyelve magyar lenne, a németnek kellene megtanulni a magyar nyelvet, ezt meg a németek nem akarhatják. És így meg lévén akadályozva a közös tanácskozás, egyuttal meg van akadályozva az is, hogy a delegációból valaha központi egységes birodalmi gyűlés lehessen.

A mely határozatokat ezen delegatiók hoznak, azok nem törvények, s csak egy évre szólnak.

De a delegatiók ezen egy évre szóló határozatuk hozatalában sem birnak korlátlan hatalommal, mert a közösügyi XII. t. cikk által és ennek folytán meg van határozva azon arányszám, mely a két államot külön illeti. Igy p. o. minden 100 ujonczból a magyar állam ad 42-öt, az osztrák 58-at; — a közös költségnél minden 100 ftból a magyar állam visel 30 ftot, az osztrák állam 70 ftot.

S bár e szerint a terhekhez Magyarország felénél kevessebbel járul, — a közös dolgokba mégis beszólása épen anynyi van, mint a másik népesebb osztrák államnak.

E XII. törvénycikkben lett tehát részletesen meghatározva az, a mit az 1848-ki törvények az ország kormányzására és az osztrák tartományokkal közös érdekű viszonyainkra nézve csak megemlítettek, de részletesen ki nem fejtettek.

S ezen kiegyezési törvény immár az, mely miatt pártokra szakadt az országgyűlés, s pártokra szakadva van ma az egész ország.

E pártok elnevezése: „jobboldali“ „baloldali“ onnan ered, hogy a jobboldalhoz tartozott képviselők az országházban az elnöki széktől jobbra eső, — a baloldali párthoz tartoztak pedig a balraeső padokon foglaltak helyet.

A „jobboldalnak“ vezére volt hazánk bölcse Deák Ferencz; a „baloldalnak“ azonban többen voltak vezérei.

Ugy a „jobb,“ mint a „baloldal“ hívei — szerintem ezen kiegyezési törvény iránti nézeteikhez képest ma három észre osztályozhatók. T. i. a „jobbaldalon:“

1. „Szélső jobb.“ Ebbe tartoztak azon kevesek, kik lőtt soknak is tetszhetett az, a mit kaptunk.

2. „Jobb.“ Ide tartoznak azon szinte kevesek, a kik törvénynyel teljesen meg vannak elégedve, ha több nem lesz is.

3. „Jobbközép,“ az igazi Deákpárt. Itt azok vannak, kik e kiegyezési törvényt szívesen fogadják, helyesnek tartják, — de — mint minden emberi mű, ugy ez is tökéletes nem lehetvén, ennek alapján törekednek többre, s a nemzet erkölcsi erejében bizva, van reményük, hogy tisztességes és békés törvényes uton elérhetnek még többet is.

Továbbá a baloldalon:

1. „Balközép.“ Ide tartoznak azok, a kik nem tagadják ugyan, hogy Austria népeivel vannak közös viszonyaink, de e törvényt nem helyeslik, sőt ellenzik, s annak megsemmisítésére törnek. De, hogy annak helyébe mit tennének elfogadhatót, arról nem szólnak, az tudva nincs. Itt vezérek: Ghyczy Kálmán és Tisza Kálmán, kik azonban maguk közt is sokban nem értenek egyet. E pártrészen sokan vannak, — kik közé maga Ghyczy Kálmán is tartozni látszik, — kiknek csak kevés „Szentlélekre“ van szükségük, hogy jobbra térjenek, s a jobb középpel összeolvadjanak.

2. „Bal“ — ugy látszik, Jókai Mór vezérlete alatt, hol a „balközéphez,“ hol a szélsőbalhoz“ hajlanak.

3. „Szélsőbal.“ Ezeknek a kiegyezési törvény nem csak nem kell, de közös ügyekről is tudni sem akarnak. Az elszakaadásra nyílt hajlamok ismeretes, s a első kínálkozó alkalom fegyverben találná őket. Vezérük láthatatlan. Különben Madarász József hordozta a zászlót.

Igy állunk ma!

Mit tegyünk holnap?!

Lássuk: érdemes-e, hogy a lefolyt országgyűlés alkotásait megtartsuk, vagy azokat — különösen a kiegyezésről szóló XII-ik törvényt, mely ellen a támadás intézve van — a megnyilandó országgyűlésen halomba döntsük.

E kérdésre nagyon hangos feleletet adnak maguknak a baloldali vezéreknek azon ítéletei, nyilatkozatai, melyeket

az országgyűlés befejeztével választóik előtt tartott beszéleikben kimondottak, s melyek az ujságokban közöltettek.

Nevezetesen:

Jókai Mór ezeket mondta: „önkormányzatunkat visszanyertük, megyéink helyreállítottak, országunk területe kevés kivétellel kiegészítettett, Erdélylyel egyesültünk, Horvátországgal kibékültünk, számüzötteink visszanyerték hazájukat . . . és a mi legdrágább kincsünk ismét kezünkbe kaptuk, az elveszett jók legnagyobbikát, a honvédelem fegyverét.“

Tisza Kálmán ezeket mondja: „Ha most a 3 év letelte után összehasonlítom a helyzetet 1865-ben volt helyzettel, sem azokhoz nem csatlakozom, kik mindent rózsaszinben látnak . . sem azokhoz, kik semmiben javulást elismerni nem akartak.“

„A nemzet kibékült királyával, ki Horvátországgal, stb. Oly dolgok ezek, melyeknek előnyét eltagadni teljesen lehetetlen.“

Ghiczy Kálmán pedig ekkép nyilatkozott: „Három évvel ezelőtt Magyarországnak uralkodója igen, de sem alkotmánya, sem törvényhozása nem volt, sőt Magyarország mint ország nem is létezett.“

„Most három év elteltével törvényesen koronázott király ül Magyarország királyi székén; Magyarországnak alkotmánya van, felelős ministeriuma vezeti kormányzatát, országgyűlése alkotja a törvényeket . . az országgyűlés állapítja meg az ország költségvetését és szavazza meg évről évre az adót stb.“

Mindezen előnyök, mindezen vívmányok a kiegyezés eredményei, s a kiegyezés fölötti törvényt mégis el akarják törölni, ezt érteni alig lehet, s annál kevesebbé, mert nem is mondják, hogy helyét mivel pótolnák. Eziránt teljes homályban hagyják a világot, pedig ezt nyíltan megmondani szükséges volna azért, mert hogy én valakinek valamit ajánlhassak, szükséges, hogy az legyen; még pedig jó legyen,

s jobb annál, a mit rosznak tartok. Mert hogyan tudjak én valakit meggyőzni arról, hogy a mit én akarok, az jó, mi kor még magam sem tudom, hogy voltaképen mit akarok.

Azt mondják: nincs nemzeti hadseregünk, pedig csak ez lenne biztosítéka szabadságunknak, alkotmányunknak.

Ez nagy szó. Ezzel jó lesz egy kicsit bővebben szembe nézni. —

Ugyan melyik igaz magyarember volna az, a ki ezt nem kívánná, de melyik okos magyar ember volna az, a ki ennek kivételét, eredményét fontolóra nem venné?

Jelenleg a közös hadsereg 800 ezer emberből állónak van törvények által határozva. Nagy szám. De minden szomszédból kitörő háboru fenyeget; s az oláhországi lapok egész szemtelenséggel követelik már Erdélyt.

E nyolczszáz ezer emberhez — mint már érintém — a magyar állam akkép járul ujonczokkal, hogy minden 100 hoz 42-öt ad, az osztrák állam pedig 58-at, s e szerint a közös hadsereg magyar része 336 ezer főből áll — külön magyar ezredekben, melyek Magyarországon helyeztetnek el. S ezen kívül 100 ezer honvéd felállítása iránt is van törvény hozva, s a felállítás munkába véve.

Vajjon szükség esetén nem hazájuk ügyét szolgálják-e ezek? a ki ezt tagadni akarja, az felteszi a magyar katonáról, hogy hazájának nem hű fia.

Azonban nézzük ezt is közelebből.

Tegyük föl, hogy szabadságunk meg lenne támadva, s a védelem szüksége beállana. Vajjon elegendő erősek lennének-e e hadseregünk által; s számolhatnánk-e e hadseregre is kivétel nélkül?

Alig!

Az országos összeírások szerint a magyar korona országainak népessége: 15 millio lélek. Ebből magyar: hatodfélmillio, — kilencz és fél millio pedig idegen nemzetiség, polono, német, tót, orosz, oláh, rác, horvát, illyr stb. És így a

36 ezernyi seregben magyar csak mintegy 114 ezer van, 22 ezer pedig idegen nemzetiség. Hihetjük-e, hogy ezen legén nemzetiségű fegyveres nép — melyhez még a katonai atárőrvidék folyton fegyverben álló illyr népe is számítandó, - hihetjük-e, hogy a magyar szabadságot fogja oltalmazni? erre véres kézzel felelt meg 1848 és 49.

A közös hadsereg miatti aggodalom tehát alaptalan.

De nem áll az sem, hogy a szabadságnak a fegyveres erő a biztositéka.

Szegény szabadság az, a mit fegyverrel kell támogatni fentartani!

A nemzet erkölcsi erejében s vagyonosságában van a szabadság biztositéka, s nem fegyverében. Szabad a független ember, s független a vagyonos művelt ember. Tegyük nemzetet erkölcsileg s anyagilag gazdaggá: szabadságának s függetlenségének állandó biztositékát saját erejében alálandja fel s őrzendi meg.

Azt mondják: nagy az adó! De én azt hiszem, még senki se látott olyan embert, a kikeveselte volna az adót, többet kívánt volna fizetni. „Adót fizetni mindig terhes, mindig kellemetlen, de mindig elkerülhetetlen.“

A ki azt mondja, hogy a terhes adót a nép nyakáról „baloldal“ fogja levenni, az olyat mondott, a mit magam sem hisz. Sőt ellenkezőleg ijjesztőleg nagyobb lenne az adó, a az történnék, a mit a „baloldal“ akar.

Mit akar ugyanis a „baloldal.“

Eltörölni a XII. t. cikket, — eltörölni a közös ministeriumot, tehát akar önálló külügyet, önálló hadügyet.

A közös külügy négy millió ftba kerül, s ebből mi egy millió 800,000-et fizetünk most. A „baloldal“ terve szerint fizetnénk az egész négymilliót.

A közös hadsereg most áll 800 ezer emberből.

Mennyit kellene nekünk tartani? ez attól függ, minő áradó, ellenséges erő ellen kell országunkat védelmezni.

Azt már a gyermekek is tudják, hogy az orosz akar elnyelni bennünket, ki velünk — ugyszólván — határos; is merjük 1849-ből.

Az oroszoknak egy millió 400 ezer katonája van. Hogy tehát mérközni — védelemben is — csak reményünk is legyen. legkevesebb hatszázezer emberre szükségünk volna. És így a mostani 336 ezerhez kellene még 264 ezer ember.

Azt csak nem tagadja senki, hogy az ujoncz: adó, még pedig a legdrágább, a véradó.

A 800 ezer emberből álló hadsereg kerül most 100 millió ftba. Ehhez a magyar állam a kiegyezési törvény szerint ad 30 milliót. Ha hatszázezer külön seregünk lenne, ez kerülne 75 millió ftba. Ezt természetesen magunknak kellene mind viselni, és így a mostani 30 millióhoz még 45 milliót kellene adóznunk. Ez pedig csak az évi kiadás — a beszerzési, felszerelési — teméntelen milliókra menő kiadásokat ide sem számítva.

Nem venné le tehát a balpárt a nép nyakáról az adót, hanem még tenne reá, még pedig ijjesztő sokat.

Ez csak egy példa. Többet is lehetne felhozni hasonlót az ellen, — a ki azt akarja elhitetni, hogy a kiegyezési közösügyi törvény eltörlésével bennünket boldogit.

De a balpártnak azon törekvése, hogy e törvény ily rögtön megsemmisíttessék, békés uton nem is eszközölhető.

Azt mondják ugyan váltig, hogy ők forradalmat nem akarnak. Lehet. De a dolog oda vezet. Ime az utja a következő:

Tegyük fel, hogy a „baloldal“ a mostani választásoknál többségre jut.

Az országgyűlés egybeülvén, felolvastatik a trónbeszéd. Erre az országgyűlés feliratot készít.

A felirat főtárgya — természetesen — az lesz, a mit a baloldal magának kitűzött, s a miért többségre jutott: t. i. a kiegyezés XII. törvény megsemmisítése iránti kívánat kifejezése.

Erre a ministerek lemondásaikat ő Felségének beadják, mert oly párt van többségben, melynek elveit nem oszthatják.

A Felség e lemondást nem fogadhatja el, mert ha elfo-
adná — a parlamenti rend szerint — a többségben levő
balpárt“-ból kellene a kormányra ministereket nevezni. De
„balpárt“ nem kormányképes, mert nem ismeri el azon
apot, melyet a kiegyezési törvény a kormány számára is-
llított, s mely alapon maga ő Felsége is áll. Ezen alapról
Felsége csak úgy léphetne le, ha koronáját letenné;
mert ezen alapon állva tette le koronázási esküjét. Ilyen
állapotot pedig egy okos ember, egy józan hazafi sem kíván-
at. Ministereit tehát ő Felsége megtartja, — az ország-
gyűlést eloszlatja, — appellál a népre s új választások ren-
deltetnek el.

Tegyük fel — mert feltenni kell — hogy ismét a „bal-
párt“ jut többségre az új választásokban.

Az országgyűlés újra egybegyül, — s a felirat — ter-
vészetesen — ugyanaz lesz, a mi volt az előbbinél.

A ministerek újra lemondanak, s ekkor ő Felsége a
lemondást elfogadja. De azért a „balpárt“-ból ministeriumot
nem nevez, mert ennek elvei az előbbieknél levén, belőle nem
nevezhet; hanem nevez tetszése és fejedelmi joga szerint:
az ő conservativokból, a „szélső jobb“-ról. Az országgyűlés
ismét eloszlatik, új választás pedig nem rendeltetik el —
célítás jobb fordulathoz nem levén.

Ha már most a „balpárt“ tenni akar, nincs egyéb utja
más, mint a forradalom, — hogy a mit politikájával béké-
ben ki nem vihették, kivigye fegyver hatalmával — ha lehet.

Erre a baloldalról azt mondhatnák: hiszen ez nem lenne
forradalom, hanem csak polgárháború. Megengedem. Igaz-
ságuk lehet; sőt csak az teljesebbnek, a mit nagy mesterük
1848-ban mondott: „Végezzünk előbb kívül, majd azután
öljük egymást itthon.“

Hanem talán elég volt a forradalomból annyi, a mennyi volt, s nem kívánhatja azt vissza, akár polgárháboru formájában is, még az sem, a ki csak egy tehenecskét is köthet a jászolhoz.

A magyar ember szereti a szabadságot, de — ha heves is vére, s ezért élénkebb, mint más nemzet — szereti a rendet is.

Századok óta törekszik már a magyar, hogy — a mi eddig minden előhaladásban zsidbasztotta — közjogi viszályait a trónnal és a szövetséges osztrák néppel kiegyenlítse. Ez most megtörtént. Törvény áll fen róla. E törvényt megdönteni a nép józan gondolkodása nem fogja engedni.

Azt mondják: miért ne lehetne az utóbbi országgyűlésnek megváltoztatni azt a törvényt, a mit az előbbi hozott.

Igen is lehet! De különbség van a dologban! Ezen kiegyezési törvény nem tartozik az olyan tetszésünk szerint könnyen változás alá vonható törvények közé. Ez: alaptörvény a magyar nemzet és fejedelme között, alapegyezmény a magyar király és osztrák császár között, alapegyezmény az osztrák császár és osztrák népe között, s alapegyezmény az osztrák népek és a magyar nép között. S ennyi egyező féllel szemben, ha egész nemzetünk egyértelemmel kívánna is a változtatást, boldogulni alig lehetne; mennyivel kevesbbé lehet arra kilátása a nemzet egy részének: a „balpártnak.

De ha Isten e nemzetnek még jövőt szánt, nem engedheti e törvény felforgattatását. S miután én hiszek abban, hogy az emberek, a népek sorsát isteni bölcsesség vezérli, hiszem teljes lelkemből, hogy a Gondviselés találand utat, felvilágosítani a népet, hogy fel ne forgassa e törvényt, melyben e nemzet, e nép boldog jövőjének uj fundamentoma vetetett fel.

E törvény egészen uj. Vannak-e és minő hiányai, az idő majd megmutatja, de ezt most azonnal lerontani épen annyi lenne, mint ha p. o. egy családnak némely tagjai azt a házat, a mit a család csak a mult évben épített, az idén

felgyujtanák azért, mert nem az ő izlésük szerint épült, — nem gondolva meg azt, hogy talán sohasem lesz többé annyi pénzük, a mennyivel építhetnének; s nem gondolva meg, hogy az egész család hajlék nélkül maradna.

Mindczek által, ugy hiszem, nyíltan mondtam el; melyik párthoz nem tartozhatom én, s tán azt sem kell kérdezni, hogy a „jobboldal“ melyik részével tartok, mert erre nézve eléggé ismeretes multam hangosan feleli, hogy a „jobb-középpel, melynek vezér-elve: a letett közjogi alapon, a szabadelvü reformok terén megállapodás nélkül haladni erőről erőre, nyereségről nyereségre.“ Győzni ennek kell, ha még van számunkra hely a föld mivelt nemzetei sorában, mert a haladás zászlóját hordozza; szabadságot és békét hirdet; s férfias komolysággal tör előre az egyenes uton: munkálni, megszerezni mindazt, a mi a haza, a nép jóllétére, boldogságára szolgál.

A lefolyt országgyűlés volt az ujjáteremtő, a legközelebbi lesz a megtartó országgyűlés. Ennek elsőrendű feladatának tartom tehát: a kiegyezési törvényt, mint szabadságunk, alkotmányunk erős várát megőrizni, megtartani; a mi még rajta gyenge, hiányos, erősíteni, javítani, — s e várból járni ki mindenfelé a munkára, mely jövedelmet hajt a nemzetnek, a népnek.

Tisza Kálmán maga is e nézetre látszik már hajolni, mert fentebb ismertetett beszédében ezt is mondta: „nem veszélyeztetni azt, a mi a létezőben jó, hanem annak veszélyezése nélkül megszerezni azt, a mi hiányzik?“ Látszik tehát már érteni, hogy olyan tehene van, a melyet tartani kell, de meddő s nem fejhető. És én hiszem, hogy a legközelebbi országgyűlésen a „jobb-közép“-párt oly erőre fog kapni, hogy egy hatalmas központtá váland, s elemeit foglalandja magában, tán még ez országgyűlésen alakulandó két kormányképes pártnak, mely vetélkedni fog egymással a hazafiságban; s innen indul meg az igazi parlamentarizmus élet.

Ma a válság keresztutján állunk. A választások határozandóváják el: jobbra-e vagy balra, azaz élet-e vagy halál. Mert hogy soha többé fel nem kelünk, ha még egyszer elbukunk csak az nem tudja, ki tudni nem akarja.

A választókerületből néhány helyről oly izenetet vettem: „álljak a balpárthoz“ „inkább a közösügyi törvény megtarthatom.“ De ebben ellenmondás van, mert vagy „balpárt“ vagy „közösügyi törvény,“ de e kettő együtt meg nem fér, mert a balpárt épen ez ellen tör. Azt izenem tehát vissza: ha a közösügyi törvényt az izenők megtartják akkor nincs köztünk semmi különbség.

Ezen szives izenetből egyuttal azt látom, hogy azon balpárti szellem, mely mint futótűz e v. kerületen is végig vonult, — bár itt-ott gyújtott is, — nem volt haragos felhők villáma, mely rombol; hanem volt egy futócsillag • megragadó, csalékony, de mulékony fénye; s nyoma nélkül tűnend el a „jobb-középpárt“ szelleme, mint a valódi szabadság felkelő napjának kilövelt sugára elől, mely mint szent lélek tüze megvilágosít és éltet.

Azt is kérdezték tőlem: hogyan van az, hogy eddig mindig ellenzék voltam, s most nem?

E kérdésben magában egy szép felelet van: hazai életünk nagy változásának megfejtése.

Eddig: ellenzék és szabadelvűség egyértelműek voltak. Ma már az ellenzék e privilegiumát elvesztette. A változás nem én rajtam történt, hanem azon, a kivel szemben álltam. Ma már lehetek szabadelvű a nélkül, hogy ellenzéknek kellene lennem. Megérttem valahára, hogy a szabadelvűség többségre jutott.

Azt gondolom egyébiránt, az én helyemet lejobban kijelöli az, a miről engem önök közel 20 év óta ismernek.

Nagyon jól esik nekem ma önöket visszaemlékeztetni arra, hogy mikor ismeretes pöreinkben dolgoztunk, voltak kik „minden tartozás“ megszüntetését kívánták, s én az

nondtam: nem lehet. „Mindenhez nincs jogunk.“ (s lettek is példák, hogy, a kik mindent kértek, semmit sem nyertek.) Kértük, a mi törvényes, igazságos s ennél fogva lehető volt, s megnyertük! Mondtam nem egyszer, mióta hazai ügyünk jóra fordulása iránt egy kis remény mutatkozott, hogy a legelső országgyűlés megszünteti a többit is. Meg is történt.

A képmutatás sohasem volt mesterségem, soha nem ígértem olyat, a mi meggyőződésem szerint törvénnyel és igazsággal ellenkezett. Önök érzik, hogy ez az oka, ez az alapja azon tartós bizalomnak, melylyel irántam már oly hosszú időn át folyton voltak, s vannak ma is, még azok is, kiknek szive — szeretem hinni csak rövid időre — ismeretlen czélok miatt más utra térültnek látszik. Szeretem hinni pedig azért, mert arról ismerem egészséges észjárásu népünket, hogy kétes körülmények között okosságát kérdezi meg, s inkább tartózkodik, mint kockáztat.

Én multamat meg nem hazudtolom; s maradok, a ki voltam teljes életemben, tántoríthatlan híve a szabadságnak és rendnek, fáradhatlan munkása a nép jóllétének, örökődje a nép érdekeinek, még akkor is, mikor a nép alszik.

S ha a t. választók többségének bizalmával találkozni szerencsés leszek, irányelveim leendenek: nem hódolni feltétlenül a pártfegyelemnek, s fentartani meggyőződésem, akaratom szabadságát; igyekezni minden tehetséggel, hogy a nép súlyos terhei könnyíttessenek, elősegíteni minden eszközzel a nép vagyonosodását, hogy közadója terhére ne legyen; igyekezni, hogy a magyar ember előtt gyűlöletes adónemek célravezető másokkal pótoltassanak; — örködni, hogy az ország jövedelmei takarékosan használtassanak s érdemetlenekre ne pazaroltassanak; törekedni, hogy a nemzeti jóllét emelkedjék s ekképpen legyen a haza virágzó, s annak minden egyes polgára elégedett és boldog.

Soraimat hazánk bölcsének azon szavaival zárom be, melyekben a honszeretet s honfui kötelesség egyetlen örök

törvénye van megírva: „Hazánkért mindenünket koczkáztatnunk kell, de hazánkat koczkáztatni nem szabad.“

Kelt Nagy-Kanizsán, február 1-én. 1869.

HEGEDÜS JÓZSEF.

Handwritten text at the top of the page, appearing to be a header or title, possibly containing a date like "1863".

HERBERTUS JOSEPH

Main body of handwritten text, which is extremely faded and difficult to read. It appears to be a list or a series of entries.

